

شور جمهوری خلق چین از ۲۲ استان تشکیل شده است. علاوه بر آن چین، مدعی مالکیت تایوان به عنوان یکی از استانهای خود است.

مساحت جمهوری خلق چین حدود ۹,۶ میلیون کیلومتر مربع است و پس از روسیه دومین کشور بزرگ دنیا از نظر وسعت خاکی (بدون احتساب آب‌های داخلی) است. از نظر مساحت کل کشور هم سومین یا چهارمین کشور وسیع دنیا (پس از روسیه و کانادا و باتوجه به تعریف دقیق مساحت کلی ایالات متحده آمریکا) به شمار می‌آید.

چین با داشتن ۲۲,۱۱۷ کیلومتر مربع مرز زمینی طولانیترین خط مرزی را در میان تمام کشورهای دنیا دارد. این کشور از شرق و جنوب با دریای چین شرقی، خلیج کره، دریای زرد، و دیگر آبهای آزاد احاطه شده است و با ۱۴ کشور هم‌مرز است.

چین در عرض جغرافیایی ۱۸ تا ۵۴ درجه شمالی و طول ۷۳ تا ۱۳۵ درجه شرقی قرار دارد و چشم‌اندازهای طبیعی آن بسیار متنوع است. در شرق چین در کرانه‌های رود زرد و دریای چین شرقی دشت‌های آبرفتی پهناور و حاصلخیزی با تراکم جمعیتی بسیار بالا قرار گرفته‌اند. در بخش‌های شمالی در مرز فلات مغولستان داخلی علفزارهای وسیع مشاهده می‌شود و صحراهای خشک و سرد تکه‌تکه و گبی در فلات مرتفع مغولستان جای گرفته‌اند. تپه‌ها و رشته‌کوه‌های کم‌ارتفاع بیشتر نواحی جنوب چین را دربرگرفته‌اند و شرق میانی چین میزبان دلتای دو رودخانه اصلی این کشور یعنی رود زرد و یانگ‌تسه است. بخش غربی این سرزمین پوشیده از کوه‌های بسیار مرتفع از جمله هیمالیاست. مرتفع‌ترین نقطه دنیا یعنی قله اورست به ارتفاع ۸۸۴۸ متر مرز چین و نپال است و پست‌ترین نقطه چین که سومین نقطه پست دنیاست در بستر دریاچه خشک آدینگ در فرونشست تورپان ۱۵۴ متر پایینتر از سطح دریاهای آزاد است.

فصل‌های خشک و فصل‌های مرطوب همراه با باران موسمی شرایط آب‌وهوایی غالب در بیشتر نقاط چین است که اختلاف دمای قابل توجه بین تابستان و زمستان را در پی دارد. در زمستان بادهای شمالی سرد و خشک می‌وزد و بادهای جنوبی از سواحل دریا در نقاط جنوبی‌تر گرم و مرطوب است. طوفان‌های موسمی (در حدود ۵ مورد در سال) در امتداد سواحل جنوبی و شرقی، سیل‌های مخرب، سونامی، زلزله، رانش زمین و خشکسالی از بلایای طبیعی منطقه چین هستند.

گسترش بیابان‌ها به ویژه بیابان گبی یک معضل زیست‌محیطی مهم در چین است. هرچند درختکاری در مرزهای بیابان از دهه ۱۹۷۰ به بعد تعداد طوفان‌های شن را کاهش داده اما خشکسالی مستمر و شیوه نامناسب کشاورزی موجب طوفان‌های شنی شده که بهار هر سال شمال چین را درمی‌نوردد و حتی به کره و ژاپن هم می‌رسد. دیده‌بان محیط زیست چین در سال ۲۰۰۷ اعلام کرده که هر سال چهار هزار کیلومتر مربع به بیابان‌های این کشور افزوده می‌شود. آب شدن یخچال‌های هیمالیا هم نگرانی دیگری است که می‌تواند بحران کمبود آب را برای صدها میلیون نفر به همراه بیاورد.

جمعیت چین:

جمعیت چین در سرشماری سال ۲۰۱۰ حدود یک میلیارد و ۳۷۰ میلیون نفر بوده است. رشد اقتصادی سریع چین موجب شده تا صدها میلیون نفر از فقر نجات پیدا کنند. اکنون ده درصد چینی‌ها با درآمدی کمتر از یک دلار در روز زندگی می‌کنند درحالی‌که این رقم در سال ۱۹۷۸ به ۶۴ درصد می‌رسید. نرخ بیکاری شهری نیز در سال ۲۰۱۳ به چهار درصد رسیده است.

چین برای کنترل رشد سریع جمعیت کشور از سال ۱۹۷۹ برنامه کنترل جمعیت سختگیرانه‌ای را با نام سیاست تک‌فرزندی را آغاز کرد. این سیاست به هر خانواده تنها اجازه داشتن یک فرزند را می‌داد. البته استثنای زیادی هم برای آن در نظر گرفته شده‌است. اقلیت‌های قومی (همه اقوام بجز قوم هان) از آن مستثنی شده و اجازه داشتن فرزند دوم و حتی سوم را دارند. در بسیاری از روستاها هم برای افرادی که فرزند اولشان دختر یا معلول باشد اجازه داشتن فرزند دوم داده شده‌است. در سال ۲۰۱۳ این سیاست تا حد زیادی تلطیف شده و به خانواده‌هایی که یکی از والدین خودش تک‌فرزند بوده‌است اجازه داشتن فرزند دوم را می‌دهد. با این حال مقاومت‌هایی در مقابل این سیاست به ویژه در روستاها صورت گرفته که برای نیروی کار کشاورزی به فرزند نیاز داشته و به طور سنتی به داشتن فرزند پسر علاقه دارند.

سیاست تک‌فرزندی در کاهش رشد جمعیت چین مؤثر بود و نرخ رشد کشور را در سال ۲۰۱۳ به ۰٫۴۶٪ رساند اما تبعات ناخواسته‌ای هم داشت. ترجیح سنتی برای داشتن فرزند پسر موجب شد تا توازن جنسیتی کشور برهم بخورد. بر اساس سرشماری سال ۲۰۱۰ نسبت جنسی در هنگام تولد ۱۱۸ پسر به ازای ۱۰۰ دختر است که بسیار بالاتر از میزان طبیعی ۱۰۵ به ۱۰۰ محسوب می‌شود.

قانون منسوخ‌شده تک‌فرزندی در چین که از سال ۱۹۷۹ میلادی وضع شده بود، باعث شده است جمعیت این کشور حدود ۴۰۰ میلیون نفر کمتر از تعداد کنونی (۲۰۱۵) باشد

چین در طول تاریخ تحت تأثیر مذاهب و مکاتب فکری مختلفی بوده‌است. به طور تاریخی سه مکتب اصلی این کشور کنفوسیوس‌گرایی، بودایی، و تائویی بوده‌اند که هر یک تأثیر به‌سزایی در شکل‌گیری فرهنگ چینی گذاشته‌اند. در سنت‌های مذهبی و بومی عناصری از هر سه آنها دیده می‌شود. تحقیقی که در سال ۲۰۰۸ در روستاهای ۶ استان مختلف انجام شد به این نتیجه رسید که:

«بیش از دوسوم کل افرادی که خود را مذهبی می‌دانستند یعنی ۳۱ درصد کل افراد، نمی‌توانستند مشخص کنند که پیرو چه مذهبی هستند... آنها معتقد بودند که نیروهای فراطبیعی بر سرنوشت انسان تسلط داشته یا بسیار تأثیرگذارند و باور داشتند که سرنوشت آنها با پیشکش قربانی به خدایان یا ارواح نیاکان قابل تغییر است. این نوع باورها و سنت‌ها ریشه عمیقی در فرهنگ سنتی چینی و عرف جوامع محلی داشتند»

تحقیقات مختلف در مورد اینکه چه میزان از چینی‌ها مذهبی هستند، نتایج متفاوتی داشته‌است. یک تحقیق در سال ۲۰۰۷ به این نتیجه رسیده که تنها ۳۱ درصد چینی‌های بالای ۱۶ سال به مذهب اعتقاد دارند اما تحقیق دیگری در سال ۲۰۰۶ میزان بی‌دینی در چینی‌ها را ۴۶ درصد برآورد کرده است.

نظرسنجی دیگری از گروه تحقیقاتی هوریزون در سال ۲۰۰۷ نشان داد که ۱۱ تا ۱۶ درصد چینی‌ها خود را بودایی، ۳ تا ۴ درصد مسیحی و یک درصد مسلمان معرفی می‌کنند.

زبان چینیها:

زبان رسمی چین گویش استاندارد زبان ماندارین است. حدود ۷۰ درصد مردم چین به گویش‌های مختلف زبان ماندارین صحبت می‌کنند. گویش استاندارد این زبان که برگرفته از گویش پکنی است زبان ارتباطی گروه‌های مختلف زبانی در سراسر چین است. ۲۲۹ زبان زنده دیگر نیز در چین تکلم می‌شود که اغلب آنها به گروه زبان‌های چینی از خانواده چینی-تبتی تعلق دارند. زبان‌های وو (شامل شانگهای)، یوئه (شامل کانتونی و تایشانی)، مین (شامل هوکین)، شیانگ و هاکا از جمله مهمترین زبان‌های این گروه هستند.

زبان‌های شاخه تبتی - برمه‌ای مثل شیانگ، ناسی و یی نیز در نقاط مختلف تبت و دشت‌های یون‌نان-گویجو صحبت می‌شوند. سایر اقلیت‌های زبانی جنوب غرب چین هم جوانگ، تایلندی، دونگ و سویی از خانواده تایلندی-کادای، میائو و یائو از خانواده همونگ-مین، و وا از خانواده آستروآسیایی هستند. در شمال شرق و شمال غرب چین هم گروه‌های قومی اقلیتی زندگی می‌کنند که به زبان‌های آلتایی همچون منچو و مغولی و چندین زبان از گروه ترکی‌تبار مثل اویغوری، قزاقی، قرقیزی و سالار سخن می‌گویند. زبان کره‌ای نیز زبان مادری گروهی از اهالی مرز چین و کره شمالی است. سریکلی زبان تاجیک‌های غرب سین‌کیانگ است که به گروه زبان‌های ایرانی شرقی از خانواده هندواروپایی تعلق دارد. بومیان تایوانی نیز که اقلیت کوچکی در خاک اصلی چین هستند به زبان‌های خانواده آسترونزی سخن می‌گویند.

حروف چینی هزاران سال است که برای نوشتن زبان‌های چینی استفاده می‌شود. این نویسه‌ها به گویش‌وران زبان‌ها و گویش‌های مختلف که برای هم قابل فهم نیستند، اجازه می‌دهند که از طریق نوشتار منظور هم را متوجه شوند. در سال ۱۹۵۶ دولت چین حروف چینی ساده‌شده را معرفی کرد که امروزه چینی سنتی را منسوخ کرده‌است. الفبای استاندارد هم برای لاتین‌نویسی زبان چینی تهیه شده که به پین‌یین معروف است. زبان تبتی از الفبایی بهره می‌گیرد که از متن‌های هندی اقتباس شده و زبان اویغوری بیشتر با الفبای فارسی-عربی نگاشته می‌شود. خط مغولی و خط منچو نیز از الفبای باستانی اویغور اقتباس شده‌اند. زبان جوانگ نیز امروزه از الفبای لاتین برای نگارش بهره می‌برد.

تنوع زیستی

چین میزبان بیشتر از ۳۴،۶۸۷ گونه جانوری و گیاه آوندی است که این کشور را پس از برزیل و کلمبیا در رده سوم تنوع زیستی دنیا قرار می‌دهد. دست‌کم ۵۵۱ گونه پستاندار (رتبه سوم دنیا)، ۱۲۲۱ گونه پرنده (رتبه هشتم دنیا)، ۴۲۴ گونه خزنده (هفتم) و ۳۳۳ گونه دوزیست (هفتم) در این کشور بودوباش دارند و چین در هر چهار زمینه رتبه نخست دنیا را در بین کشورهای غیر استوایی دارد اما این حیات وحش متنوع زیر فشار شدید از سوی بزرگترین جمعیت انسان‌های دنیاست. دست‌کم ۸۴۰ گونه جانوری در معرض تهدید، آسیب‌پذیر یا در خطر انقراض محلی در چین طبقه‌بندی شده‌اند که دلیل اصلی آن هم فعالیت‌های انسانی از جمله تخریب زیستگاه، آلودگی و شکار به منظور خوراک، پوست یا استفاده در طب سنتی است.

گونه‌های در معرض خطر مورد حفاظت قانونی قرار دارند و ۲۳۴۹ منطقه حفاظت شده در کشور تعیین شده که ۱۵ درصد کل سرزمین چین را شامل می‌شوند. چین بیش از ۳۲ هزار گونه گیاه آوندی دارد و میزبان انواع مختلفی از جنگل‌هاست. شمال کشور رویشگاه جنگل‌های درختان مخروطی بومی مناطق سردسیر و زیستگاه جانورانی چون گوزن شمالی و خرس سیاه آسیایی و بیش از ۱۲۰ گونه پرنده است. درختان بامبو نیز در همین جنگل‌ها می‌رویند و در مناطق مرتفعتر درختان سرو کوهی و سرخ‌دار پوشش گیاهی غالب را تشکیل می‌دهند. جنگل‌های زیرگرمسیری در بخش‌های مرکزی و جنوبی چین دیده می‌شوند. جنگل‌های گرمسیری فقط محدود به ایالت یون‌نان و جزیره هاینان هستند اما یک‌چهارم کل گونه‌های گیاهی و جانوری چین را در خود جای داده‌اند. بیش از ۱۰ هزار گونه قارچ نیز در این کشور شناسایی شده‌است.

آلودگی محیط زیست

در چند دهه اخیر آلودگی و تخریب محیط زیست نیز با رشد اقتصادی شتابان چین همراه شده و مشکلات زیست‌محیطی بزرگی را برای این کشور ایجاد کرده‌است. با اینکه قانون حفاظت محیط زیست مصوب سال ۱۹۷۹ بسیار سختگیرانه تنظیم شده اما مقامات دولتی آن را نادیده می‌گیرند تا برنامه‌های اقتصادی

سریعتر اجرا شود. آلودگی هوا در شهرها یک مشکل جدی برای سلامتی چینی‌ها محسوب می‌شود و بر اساس برآورد سال ۲۰۱۳ بانک جهانی از ۲۰ شهر آلوده دنیا ۱۶ شهر در چین قرار دارند. چین اکنون بزرگترین تولیدکننده دی‌اکسید کربن در دنیا است. آلودگی آب در کشور هم جدی است و حدود ۳۰۰ میلیون نفر در نقاط روستایی به آب سالم نوشیدنی دسترسی ندارند. در سال ۲۰۱۱ حدود ۴۰ درصد رودخانه‌های کشور با فاضلاب‌های صنعتی و کشاورزی آلوده شده‌اند و کمبود شدید آب به ویژه در نواحی شمالی و شرقی بحران آب کشور را دوچندان کرده است.

با این وجود چین بزرگترین سرمایه‌گذار دنیا در زمینه تجاری‌سازی انرژی‌های تجدیدپذیر است و فقط در سال ۲۰۱۱ حدود ۵۲ میلیارد دلار در این راه خرج کرده است. در سال ۲۰۰۹ بیش از ۱۷ درصد انرژی چین از منابع تجدیدپذیر به دست آمده که بخش عمده آن از نیروگاه‌های برق‌آبی به دست می‌آید. این کشور در سال ۲۰۱۱ اعلام کرد که برنامه‌ای ۱۰ ساله با هزینه ۶۱۸ میلیارد دلار برای توسعه زیرساخت‌های آبی کشور و تکمیل سیستم جلوگیری از سیل و خشکسالی را اجرا خواهد کرد. چین در سال ۲۰۱۳ یک پروژه کاهش آلودگی هوا را آغاز کرده که ۲۷۷ میلیارد دلار در طول پنج سال هزینه دارد و بیشتر در شمال کشور تمرکز دارد.

علم و فناوری

چین تا دوران سلسله مینگ از کشورهای پیشرو دنیا در زمینه علم و فناوری بود. کاغذسازی، چاپ، قطب‌نما و باروت چهار اختراع بزرگ چینی‌ها هستند که بعدها به دیگر نقاط آسیا و اروپا گسترش یافتند و ریاضیدانان چینی نخستین کسانی بودند که از اعداد منفی استفاده می‌کردند. اما در قرن هفدهم جهان غرب از نظر پیشرفت علمی و تکنولوژیکی کاملاً چین را پشت سر گذاشته بود.

شکست‌های چندباره چین از قدرت‌های غربی در قرن نوزدهم موجب شد تا جنبشی اصلاح‌گرایانه برای ترویج علوم مدرن در این کشور شکل گیرد. کمونیست‌ها از هنگام به قدرت رسیدن در سال ۱۹۴۹ تلاش کردند تا علم و تکنولوژی را به شیوه برنامه‌ریزی مرکزی شوروی سازماندهی کنند. حکومت چین از هنگام پایان انقلاب فرهنگی، سرمایه‌گذاری قابل توجهی را در زمینه پژوهش‌های علمی به عمل آورده و تنها در سال ۲۰۱۱ بیش از ۱۰۰ میلیارد دلار برای تحقیق و توسعه علمی هزینه کرده است. دانشمندان متولد چین تاکنون چهار بار برنده نوبل فیزیک و یک بار برنده نوبل شیمی شده‌اند اما تمام آنها مدارک دکترای خود را در غرب دریافت کرده و تحقیقات منجر به دریافت جایزه خود را در کشورهای غربی انجام داده‌اند.

چین به سرعت در حال توسعه سیستم آموزشی خود با تأکید بر رشته‌های علوم، مهندسی و ریاضیات است. چینی‌ها در سال ۲۰۱۱ دومین منتشرکننده مقالات علمی در دنیا بوده‌اند و شرکت‌هایی چون هواوی و لنوو از شرکت‌های پیشرو دنیا در زمینه‌های ارتباطات و کامپیوترهای شخصی هستند. ابرکامپیوترهای چینی اکنون از پرقدرت‌ترین‌ها در دنیا به شمار می‌آیند و استفاده از ربات‌های صنعتی رشد قابل توجهی داشته است.

برنامه فضایی چین نیز یکی از فعال‌ترین برنامه‌های فضایی دنیا و مایه غرور ملی چینی‌هاست. این کشور در سال ۱۹۷۰ نخستین ماهواره خود را به فضا فرستاد و پنجمین کشوری شد که به طور مستقل این کار را انجام می‌دهد. آنها در سال ۲۰۰۳ سومین کشوری شدند که به طور مستقل انسان‌هایی را روانه فضا می‌کنند و در سال ۲۰۱۱ ماکت ایستگاه فضایی خود را رونمایی کردند که قرار است در دهه ۲۰۲۰ به فضا ارسال شود.